

การส่งเสริมการทำปุ๋ยผสม

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาย่า จังหวัดพัทลุง

ชาวบ้านส่วนใหญ่ในตำบลเขาย่าประกอบอาชีพทางการเกษตร ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา ข้าวและพืชผักผลไม้ เกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้ปุ๋ยและสารเคมีเพื่อเร่งผลผลิตทางการเกษตรให้ได้ในปริมาณมาก เพื่อเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น อย่างไรก็ตามการใช้ปุ๋ยและสารเคมีเป็นระยะเวลานานและเป็นจำนวนมาก แม้จะทำให้ผลผลิตมีจำนวนมากพอกับความต้องการของตลาด แต่เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรแล้ว กลับส่งผลเสียต่อสภาพดินในระยะยาว ซึ่งคุณภาพดินในชุมชนเสื่อมลงอย่างรวดเร็ว และยังเกิดปัญหาสารพิษตกค้างในพืชผักผลไม้ซึ่งเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคด้วย

จากการทำประชาคมในตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาย่าเพื่อรับฟังปัญหาของประชาชน อบต.จึงได้มีแนวคิดที่จะสนับสนุนการทำปุ๋ยผสมใช้ในชุมชน

ข้อมูลพื้นฐานปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: ศรีบรรพต

จังหวัด: พัทลุง

ประชากร: 6,326 คน

พื้นที่: 54 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

ในปี 2544 อบต.เขาย่าจึงได้จัดทำ "การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยผสม" ขึ้นใน 2 หมู่บ้าน โดยทำการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการผลิตปุ๋ยผสมใช้เองแทนปุ๋ยเคมี วิธีการผลิต และจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เบื้องต้น เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่สามารถผลิตปุ๋ยผสมใช้เองได้ เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการเพาะปลูก ดูแลรักษาคุณภาพดินให้ดีขึ้นและลดสารพิษในพืชผลทางการเกษตร

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. จัดประชาคมหมู่บ้านเพื่อสอบถามความคิดเห็นและรับฟังปัญหา พร้อมทั้งระดมความคิดเห็นหาวิธีการแก้ไขปัญหา
2. จัดตั้งกลุ่มผลิตปุ๋ยขึ้นใน 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 5 และ 7 โดยชาวบ้านสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มจำนวน ประมาณ 500 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้
 - ด้านการบริหารจัดการ จัดทำระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานของกลุ่ม ได้แก่ ประธานกลุ่ม รองประธาน เหนียวญิก เลขานุการกลุ่ม และคณะกรรมการ นอกจากนี้ยังได้แต่งตั้งคณะทำงานฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายการผลิต ฝ่ายจัดหาวัตถุดิบ และฝ่ายประชาสัมพันธ์ เป็นต้น
 - ด้านการผลิต มีการจ้างงานจากสมาชิกกลุ่มและชาวบ้านในชุมชน โดยให้ค่าตอบแทนในการผลิต กิโลกรัมละ 1 บาท เพื่อทำหน้าที่ในการผสมปุ๋ย หมักปุ๋ย พลิกกองปุ๋ย และบรรจุลงถุง ซึ่งกลุ่มได้ผลิตจุลินทรีย์สำหรับหมักปุ๋ย และผลิตปุ๋ยผสม โดยขายปุ๋ยที่บดละเอียดในราคาระดับโลกกรัมละ 5 บาท และปุ๋ยหยบในราคาระดับโลกกรัมละ 4 บาท
 - ด้านการตลาด ได้หาตลาดโดยฝ่ายประชาสัมพันธ์ทำหน้าที่หาตลาด ประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านหอกระจายข่าว วิทยุ และแจกเอกสารแผ่นพับ เป็นต้น
3. ก่อสร้างอาคารโรงเรือน จำนวน 2 หลัง เพื่อใช้เป็นสถานที่ดำเนินการผลิตปุ๋ย ณ หมู่ที่ 5 และ 7
4. รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนถึงประโยชน์ของการใช้ปุ๋ยผสมแทนปุ๋ยเคมี รวมทั้งให้ความรู้ในเรื่องกรรมวิธีการหมักปุ๋ยแก่สมาชิกกลุ่ม โดยร่วมกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอศรีบรรพต เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่กลุ่มในเรื่องการผลิตปุ๋ย

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน	- งบประมาณของ อบต. ปี 2546 จำนวน 300,000 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างโรงเรือน 2 หลัง - งบประมาณของ อบต. ปีละ 6,000 บาท เพื่อใช้เป็นเงินอุดหนุนกลุ่มละ 3,000 บาท - งบประมาณของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอศรีบรรพต ปีละ 20,000 บาท เพื่อเป็นเงินอุดหนุนในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการผลิต กลุ่ม 10,000 บาท
การระดมทุน/การระดมหุ้น	ระดมหุ้นจากสมาชิก หุ้นละ 100 บาท ปัจจุบันมรเงินจากการระดมหุ้นในหมู่ 5 จำนวน 70,000 บาท และหมู่ที่ 7 จำนวน 500,000 บาท
อุปกรณ์/เครื่องมือ	- โรงเรือน 2 หลัง - จอบ และพลั่ว
บุคลากร	- ตัวแทนชาวบ้าน เข้าร่วมประชุมกับทาง อบต. จำนวน 50 คน - สมาชิกกลุ่ม ทำหน้าที่ในการผลิตปุ๋ย จำนวน 3-5 คน/กลุ่ม ทำงาน 7 วัน/สัปดาห์ (ซึ่งปริมาณผู้ที่เข้าร่วมทำงานจะขึ้นอยู่กับคำสั่งซื้อปุ๋ย)

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
1 มีนาคม 2544	- อบต. เข้าย่ำจัดเวทีประชาคมขึ้นภายในตำบลเพื่อรับฟังปัญหาของชาวบ้านพร้อมกับให้เจ้าหน้าที่ของ อบต. เป็นตัวแทนในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นและปัญหาเกี่ยวกับการเพาะปลูกที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ - จัดประชุม ปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอศรีบรรพต ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอศรีบรรพต และตัวแทนชาวบ้านในทุกหมู่บ้านเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่หน่วยงานต่างๆ - อบต. ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวแก่ชาวบ้านผ่านเวทีประชาคม โดยทาง อบต.เขาย่ำและประชาคมต่างเห็นตรงกันว่าให้มีการส่งเสริมการทำปุ๋ยผสมขึ้นภายในหมู่ที่ 5 และ 7 ของตำบล โดยถือว่าเป็นหมู่บ้านนำร่อง เนื่องจากหมู่บ้านเหล่านี้มีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่าหมู่บ้านอื่นๆ พร้อมทั้งให้เกษตรกรร่วมเสนอหนทางอื่นที่เป็นไปได้	อบต./ ผู้นำชุมชน/ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอศรีบรรพต/ สำนักงานเกษตรอำเภอศรีบรรพต
5 มีนาคม 2544	- ทำการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับผลเสียของการใช้ปุ๋ยเคมีติดต่อกันเป็นเวลานาน ข้อดีของการใช้ปุ๋ยผสมแทนปุ๋ยเคมี โดยประสานความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ - ร่วมมือกับสำนักงานเกษตรอำเภอศรีบรรพต และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอศรีบรรพตโดยการเป็นหน่วยงานที่ออกเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนกรรมวิธีในการทำปุ๋ย พร้อมทั้งสาธิตวิธีการทำ	อบต./ ผู้นำชุมชน/ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอศรีบรรพต/ สำนักงานเกษตรอำเภอศรีบรรพต

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
8 มีนาคม 2544	- จัดตั้งกลุ่มผลิตปุ๋ยขึ้น ชาวบ้านทำการรวมกลุ่มกันและเลือกคณะกรรมการบริหารงานของกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่บริหารกลุ่ม และประสานงานระหว่าง อบต.กับชุมชน - อบต.เขาย่าให้เงินอุดหนุนกลุ่มเกษตรกรกลุ่มละ 3,000 บาท เพื่อเป็นต้นทุนในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการทำปุ๋ยหมัก	อบต./ ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอ ศรีบรรพต
10 ธันวาคม 2544	- ดำเนินการผลิตปุ๋ยในรูปแบบกลุ่มออกจำหน่ายในราคา ย่อมเยา และมีตัวแทนในการเผยแพร่ความรู้ประสบการณ์ ให้แก่ผู้ที่มีความสนใจด้วย	ค ณ ะ ก ร ร ม ก า ร บริหารงานของกลุ่ม/ ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอศรี บรรพต
2545 - 2546	- ติดตามผลการดำเนินงานของแต่ละกลุ่ม ในกลุ่มที่ ประสบความสำเร็จมากมีความเป็นไปได้สูงในการยั่งยืน ต่อเนื่องในการดำเนินงาน - อบต.สนับสนุนเงินกลุ่ม จำนวน 300,000 บาท เพื่อ จัดสร้างอาคารโรงเรือน 2 หลัง สำหรับดำเนินการผลิต และจัดจำหน่าย	อบต./ คณะกรรมการ บริหารงานของกลุ่ม/ ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอศรี บรรพต

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

-- หน่วยงาน/องค์กร --

-- บทบาทความร่วมมือ --

**สำนักงานเกษตรอำเภอ
ศรีบรรพต**

เข้าร่วมกับ อบต.ในการร่วมประชุม ปรึกษาหารือถึงความเป็นได้ในการแก้ปัญหา เผยแพร่ให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับขั้นตอน และกรรมวิธีในการทำปุ๋ยผสม พร้อมทั้งสาธิตวิธีการผสมปุ๋ย

**ศูน ย์ ก า ร ศึ ก ษ า น อ ก
โรงเรียนอำเภอศรีบรรพต**

ให้การสนับสนุนโครงการโดยการร่วมให้คำแนะนำปรึกษาแก่กลุ่มในการจัดตั้งกลุ่ม และเป็นที่ปรึกษาให้แก่กลุ่มในการผลิต กรรมวิธีในการผลิต และการจัดจำหน่าย รวมทั้งช่วยประชาสัมพันธ์ปุ๋ยผสมของกลุ่ม และสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้เป็นค่าจัดซื้อวัสดุให้แก่กลุ่ม ปีละ 10,000 บาท/กลุ่ม

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. เกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่ใช้ปุ๋ยและสารเคมีเพื่อเร่งผลผลิตทางการเกษตรให้ได้ในปริมาณมาก แต่การใช้ปุ๋ยและสารเคมีนั้น ส่งผลเสียต่อสภาพดินในระยะยาวคือคุณภาพดินเสื่อมลงอย่างรวดเร็ว และเมื่อใช้ไประยะเวลานานๆ เกษตรกรยังต้องพึ่งพาปุ๋ยเคมีและสารเคมีมากขึ้น นอกจากนี้ การใช้สารเคมีในปริมาณมากยังก่อให้เกิดปัญหาสารพิษตกค้างในพืชผักผลไม้ที่จะเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคอีกด้วย

หลังการดำเนินการ

1. ชาวบ้านในตำบลตระหนักถึงประโยชน์ในการใช้ปุ๋ยผสมแทนปุ๋ยเคมีมากขึ้น มีผู้สนใจเข้าเป็นสมาชิกจำนวนประมาณ 500 คน และเกษตรกรในพื้นที่ประมาณ 70% หันมาใช้ปุ๋ยผสมที่สามารถผลิตเองได้ ซึ่งสามารถซื้อได้ในราคาที่ย่อมเยา ในราคาก็โลกรัมละ 4-5 บาท ซึ่งสามารถลด

- ต้นทุนในการผลิตได้ประมาณ 300-500 บาท/เดือน และผลผลิตที่ได้ไม่แตกต่างจากการใช้ปุ๋ยเคมีมากนัก
2. กลุ่มผลิตปุ๋ยประสบความสำเร็จทางการตลาดมากขึ้น นอกจากเกษตรกรในตำบลจะใช้ปุ๋ยของกลุ่มแล้ว ยังมีเกษตรกรจากตำบลใกล้เคียงและจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดกระบี่ สั่งซื้อปุ๋ยจากกลุ่มอีกด้วย ซึ่ง ใน หมู่ที่ 5 มียอดจำหน่ายโดยเฉลี่ย 8,000 – 10,000 บาท/เดือน และหมู่ที่ 7 มียอดจำหน่าย 10,000 – 15,000 บาท/เดือน
 3. สมาชิกกลุ่มผู้ที่เข้าร่วมการผลิต จำนวนประมาณ 10 คน มีรายได้จากการรับจ้างผลิตปุ๋ย โดยเฉลี่ยเดือนละ 600-1,000 บาท ส่วนสมาชิกกลุ่มที่เหลือจะได้รับการปันผลจากหุ้น เช่น ในปี 2545 มีการปันผลหุ้นละ 40 บาท
 4. คุณภาพของดินดีขึ้น และลดปัญหาสารพิษตกค้างในพืชผักผลไม้

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
1. ชาวบ้านไม่ให้ความสนใจในการใช้ปุ๋ยผสมมากนัก เนื่องจากยังไม่เห็นผลดีที่จะเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม	1. ขอความร่วมมือให้ชาวบ้านลดการปุ๋ยเคมีลงบางส่วน แล้วใช้ปุ๋ยผสมด้วย เมื่อชาวบ้านเริ่มเห็นผลที่ได้รับว่าไม่แตกต่างกันจึงหันมาให้ความสนใจในการทำปุ๋ยผสมใช้กันมากขึ้น
2. ขาดแคลนวัตถุดิบ โดยเฉพาะมูลสัตว์ที่จำเป็นต่อการผลิตปุ๋ยในชุมชน	2. จัดซื้อและขนส่งมาจากต่างพื้นที่

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

โครงการที่ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ จึงทำให้ประชาชนให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง รวมทั้งความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่การให้ความรู้ในการผลิต การประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ประชาชนใช้ปุ๋ยเคมีกันมากขึ้น และความพร้อมด้านงบประมาณที่ใช้ดำเนินการ

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

ความยั่งยืนของโครงการมีสูง เนื่องจากเป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากความต้องการของชาวบ้าน ส่วนด้านงบประมาณนั้น ฝ่ายบริหารเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องช่วยเหลือและสนับสนุนกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ โดยได้บรรจุลงในแผนพัฒนา 5 ปี ของ อบต. เพื่อคอยให้ความช่วยเหลือทางกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่ากลุ่มชาวบ้านจะบริหารงานกันเองได้แล้ว แต่หากกลุ่มต้องการความช่วยเหลือทาง อบต. ก็พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือตลอดเวลา

บทเรียนที่ได้รับ

1. โครงการที่เกิดขึ้นจากความต้องการของชาวบ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความช่วยเหลือสนับสนุนอย่างเต็มที่ จะทำให้โครงการประสบความสำเร็จและยั่งยืน
2. การสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นภายในชุมชน ทั้งชาวบ้าน เอกชน หน่วยงานรัฐ ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในโครงการจะทำให้เล็งเห็นความสำคัญของโครงการและให้ความร่วมมือสนับสนุนอย่างเต็มที่

3. โครงการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนไม่ได้เปลี่ยนแปลงชีวิตของชาวบ้าน แต่เป็นการส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากชาวบ้านในท้องถิ่น

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

1. ความคิดในเรื่องนี้พร้อมที่จะถ่ายทอดไปยังองค์กรส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ซึ่งมีโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ หากเพียงแต่มีผู้นำที่มีความรับผิดชอบมีความเข้มแข็งเอาจริงเอาจังในการปฏิบัติงาน และมีกลุ่ม องค์กรต่างๆ รวมถึงประชาชนในพื้นที่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือและสนับสนุน มีความเสียสละ เล็งเห็นความสำคัญของผลประโยชน์ส่วนรวม
2. สภาพสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ว่าประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพใดเป็นหลัก และความร่วมมือของคนในชุมชนเป็นสำคัญด้วย

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายเคล้า เรืองนุ่น
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลเขาย่า
ที่อยู่ : หมู่ที่ 9 ตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง 93190
โทรศัพท์ : (074) 689-291

ชื่อ-นามสกุล : นายไสว หนูคง
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลเขาย่า
ที่อยู่ : หมู่ที่ 9 ตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง 93190
โทรศัพท์ : (074) 689-291

ชื่อ-นามสกุล : อาจารย์เจือ อินเียน
ตำแหน่ง : อาจารย์ 2 ระดับ 7
หน่วยงาน : ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอศรีบรรพต
ที่อยู่ : ตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง 93190
โทรศัพท์ : (09) 595-7945

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการเริ่มวิถีใหม่ : พ.ศ. 2544

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	หมู่ที่ 9 ตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง 93190
ขนาดพื้นที่ งบประมาณรายจ่าย	54 ตารางกิโลเมตร 2,928,335 บาท (ปีงบประมาณ 2544) 10.11% เงินเดือนและค่าจ้างประจำ 6.13% ค่าจ้างชั่วคราว
งบประมาณรายได้	3,638,424 บาท (ปีงบประมาณ 2544) 9.25% จัดเก็บเอง 58.98% รัฐจัดเก็บให้ 31.76% อุดหนุน
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	8 คน 3 คน พนักงานท้องถิ่น 1 คน ลูกจ้างประจำ 4 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	6,352 คน
จำนวนครัวเรือน	1,470 ครัวเรือน
รายได้เฉลี่ยประชากร	11,000 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	ตำบลเขาย่า อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอศรีบรรพตไปทางทิศตะวันออกประมาณ 500 เมตร ประกอบด้วยหมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก บริเวณทางทิศตะวันตกจึงเหมาะแก่การทำสวนยางพารา ส่วนทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบเหมาะแก่การทำนา ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม อาชีพหลัก คือ การทำสวนยางพารา และทำนา อาชีพรอง คือ การทำสวนผลไม้ รับจ้าง เลี้ยงสัตว์ และร้านค้าขนาดเล็ก ศักยภาพของชุมชนและพื้นที่ มีดังต่อไปนี้ 1. ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย และดินลูกรัง ปนดินเหนียวเหมาะแก่การทำนา ส่วนที่ราบสูงเหมาะแก่การปลูกยางพารา ไม้ผลและพืชไร่ 2. มีแหล่งน้ำธรรมชาติค่อนข้างมาก เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ราบสูง และเป็นเนินเขา